

# DELAVSKA POLITIKA

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE.

<p>Uredništvo je v Mariboru, Ruška cesta 5, poštni predal 22. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22. Ljubljana VII, Zadržni dom.</p>	<p>Izhaja vsako sredo in soboto. Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za inozemstvo mesečno 15 Din.</p>	<p>Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameštencev, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda 1.— Din. V oglašnem delu stane petitna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust. Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.</p>
Štev. 2.	Sobota 5. januarja 1929.	Leto IV.

## Valentin Komavli.

Skoro ne moremo verjeti. Pero se nam upira, ko pišemo te vrstice. Našega Valentina da ni več med živimi? Še pred kratkem živ, vesel, kakor vedno šaljiv, tudi če so ga trle skrbi — danes mrtev. Danes, petek, 4. januarja 1929, ob 5. zjutraj mrtev, v Celju, kamor se je bil komaj preselil. V Celju, zadnja postaja njegove križeve begunske poti s številno družino!

Res, mrtev je. Lakonično telefonsko poročilo, ki smo ga pravkar prejeli, nam ve samo povedati, da je preminul. Pokosila ga je menda pljučnica.

Kakšen udarec za vse, ki smo ga poznali.

Valentina Komavlija je vrgla v svet iz njegove solnčne Gorice vojna vihra. Po končanem vojnem nekoli pa ni mogel več nazaj v svojo domovino. Krvava ironija vojne, ki se je bila za odrešitev narodov! Poiskal je svojo družino po gornjeavstrijskih begunskih taboriščih in jo nastanil v Strnišču, sam pa služboval v raznih krajih Slovenije kot vodja Borze dela. Že na Goriškem, pred vojno, kjer je bil uradnik ondotne bolniške blagajne, je intenzivno deloval v delavskem gibanju, to svoje delo je nadaljeval po vojni v Sloveniji, vedno aktiven in požrtvovalen, na sejah in na shodih, neutrudljiv v svojem sodelovanju pri našem listu, ki ga je štel med naj-

zvestejše sotrudnike. Velik je njegov delež dela, vloženega v naše delavsko gibanje! Nikoli mu ne bomo dovolj hvaležni za vse, kar je za to gibanje storil, za vso njegovo ljubezen do proletarijata, iz katerega je izšel in kateremu je ostal vedno zvest, za vso njegovo nesebično, požrtvovalno zavzemanje za delavsko stvar, za socialistično idejo, za zmagovito družabno pravičnost na svetu!

In sedaj je odšel tiho, nepričakovano od nas, ki smo ga cenili za vse te njegove bistvene, lepe lastnosti in za njegov optimistični humor, za dovtipnost njegovo, za izdatno mero faktučne kulture, ki jo je posedoval! Odšel je in kar neverjetno se nam zdi, da ga ne bomo več srečali na kakem shodu, krepkega in vedrega. Kar neverjetno se nam zdi, da mu pišemo nekrolog!

V nedeljo ga bomo pokopali v Celju, kjer je zatisnil svoje oči, misleč najbrže na svojo Gorico in na družino. Pokopali bomo dragega, odličnega, nepozabnega prijatelja in sodruha in cvetka, ki jo bomo položili na njegov grob, bo sijala naše žalosti in hvaležnosti.

Valentin, kako nam bo težko to slovo!

Za vse tvoje delo naša iskrena hvala; za tebe naš trajni spomin. Družini tvoji naše globoko sožalje!

Uredništvo.

## Vladna kriza in demisija.

V nedeljo opoldne je podal dr. Korošec demisijo vlade kralju, ki je odločitev za nekaj dni odložil. Demisijo vlade so izzvali demokrati, ker so vztrajali na svojih zahtevah, ki smo jih že večkrat omenjali. Vsekakor je pa v demokratski stranki glede taktike spor. Marinković in njegovih pristaši so za podpiranje režima, Davidović pa zahteva sporazum s Hrvati. Ostale režimske stranke pa zavračajo Davidovičeve predloge. Ostri spor med radikali in demokrati pa je utrdil stališče radikalne stranke in njih zaveznikov dr. Korošca in dr. Spahe.

Vladna kriza je po mnenju režimovcev le formalna, ker so režimovci pripravljene vladati tudi v troje (radikali, slovenski klerikalci in muslimani), če ne pojde drugače in bi imeli v narodni skupščini potrebno večino, če vztraja opozicija na abstinenci. Nadejajo se pa tudi, da dovedejo razgovori z opozicijo do kakršnekoli rešitve vsaj z enim delom opozicije, ki načelno ni enotna.

Sedaj se najprej prično v Beogradu posvetovanja s političnimi voditelji. Pozvana bo na razgovor tudi opozicija in režimovci se nadejajo, da se vabilu odzoveta Pribičević in dr. Maček. Vladna kriza se bo vlekla še daljšo dobo.

Iz režimskih krogov se širijo vesti, da gre za koncentracijsko vlado, ki naj sprejme proračun in izvede sporazum z Zagrebom. V ta namen, da se izvede načrt, so pozvali v Zagreb samostojnega demokrata Sv. Popovića opozicionalci sami.

Radičevci dr. Maček vztraja na svojem prvotnem stališču o razdelitvi države. Imeti hoče bana in kulturnohistorijska prava. Pravi sicer, da hoče enakopravnost s Srbi, kar je pravilno, toda frazo o banu in historiji izrablja, ker so za te stvari šovinistični krogi jako dostopni in upa, da bo s takimi parolami lažje uspel. Tako ubija buržuazija čas, zdrav razvoj in duševne sile naroda.

Tudi te strupene dobe bo konec, ker se kolo časa vrti tudi preko albernosti režimskih in opozicijonalnih meščanskih strank.

Zahtevamo samo volitve v narodno skupščino! To je prvi korak, ki ga mora storiti vlada, in za kar se mora z vso energijo zavzeti ves naš svobodoljubni narod.

**Ali si že dobil novega naročnika za Del. politiko, smatraj to za svojo dolžnost!**

## Italija bo volila po novem volilnem redu v zbornico.

Mussolini je izdelal poseben volilni red za italijansko državno zbornico. Kralj je novi volilni red potrdil te dni in volitve bodo dne 23. marca.

Doslej so imeli v Italiji splošno volilno pravico, in sicer je volil vsak državljan, ki je dopolnil 21 let. Novi volilni red pa prenaša volilno pravico na fašistične sindikate, to je strokovne in poklicne organizacije. Fašizem pravi, da bo novi volilni red zagotovil »stanovom« zastopstvo v parlamentu. Vendar je ta volilni red posebne vrste. Nek volilni sistem je, če se volijo pri prvih volitvah volilni može, ki volijo potem poslance, toda pod fašističnim režimom pa sestavljajo kandidatne liste fašistični voditelji, tajniki sindikatov, ki so potrjeni od režima.

Sindikati podjetnikov in sindikati delavcev imenujejo najprej vsak po osemsto kandidatov, drugih dvesto pa imenujejo nesindikalne zveze, to je državni uradniki in delavci, ki po zakonu ne smejo imeti strokovnih organizacij. Sem spadajo kulturne zveze, vseučilišča, srednje šole, športne zveze in vsaj imajo. Edina politična organizacija je katoliški centrum, ki ima pravico predlagati osem kandidatov.

Tako dobi fašizem kandidatno listo, ki šteje tisoč kandidatov, poslanec je pa le štiristo.

Sedaj prične delati višji fašistični svet, ki prerešeta imena postavljenih kandidatov. Fašistični svet sme upoštevati predlagane kandidate ali pa izbrati tudi osebe, ki niso bile predlagane. Sme pa tudi izbrati več poslancev iz delodajalske skupine kakor delavske.

Višji fašistični svet sestoji iz doštartnih članov in nekaj članov v višjih uradniških službah. Dostmrtni člani so: 1. quadrumviri (četvorica), ki so se udeležili pohoda v Rim, 2. generalni tajnik fašistične stranke od 1922, 3. člani vlade, ki pripadajo že tri leta višjemu svetu. Pod 1. in 2. imamo ljudi, namreč tri od »quadrumvirorv«, ki so v zvezi z nečednimi zločini. De Vecchi, ki je nad umorom 20 socialistov in komunistov

1922 morilec telegrafično izrekel svoje zadovoljstvo; Del Bono, ki je, takrat generalni ravnatelj policije, preskrbel morilec Matteottija ponarejene potne liste in bil v procesu pred najvišjim sodnim dvorom moralno uničen; Italo Balbo, ki ga je državno pravdnštvo obdolžilo sokrivde na umoru duhovnika Don Minzona, pa ni moglo izposlovati njegove izročitve. Pod 2. imamo razne generalne tajnike, odstopivše in službujoče: Giunta, ki ga je le poslanstvo obvarovalo pred obsodbo radi poskušane ga umora poslanca Fornija. Dalje imamo Farinacija, Marinellija, ki je pripravil umor Matteottija. To je moralni karakter ljudi, ki sede v tem svetu.

Zaradi svoje uradne službe sede v višjem fašističnem svetu predsednik senata in zbornice, ministri, podtajnik ministrskega predsednika, generalismus fašistične milice, člani fašističnega strankinega vodstva, predsedniki bodoče italijanske akademije in fašističnega izobraževalnega zavoda, fašistične otroške organizacije, specialnega sodišča, sindikalnih konfederacij in zadružne zveze. Vsi člani, ki pridejo po svojem službenem mestu v višji svet, dobe kraljev dekret. Vse druge člane pa lahko imenuje za tri leta ministrski predsednik.

Kandidatno listo, ki jo je sestavil višji fašistični svet, oddajajo potem člani sindikatov v volilno posodico, in to imenujejo v Italiji volitve. Izvršilna naredba še ni izšla.

Če bi bil to volilni sistem, bi lahko konstatirali le to, da milijoni delavcev smejo predlagati ravno toliko kandidatov, kakor nekaj tisoč podjetnikov in veleposesnikov. Ker pa to ni nikakršen volilni red, je brez miselna vsakršna kritika. Ves volilni sistem je le zastor, za katerim deli Mussolini in njegovi ljudje privilegije in vodi lastno politiko.

Taka je italijanska demokracija in tako »stanovsko« parlamentarno zastopstvo, ki mora vesti samo še v hujše in hujše koruptne in nemoralne razmere, bo imel v bodoče ubogi zatirani italijanski narod.

## Jasno stališče avstrijskih škofov.

Avstrijski verski socialisti so imeli na Dunaju veliko javno diskusijo o vprašanju, če more biti katoliški socialni demokrat ali ne. Ze lansko leto so napravili vlogo na škofovsko konferenco, v kateri so se pritoževali, da je katoliška cerkev proti socialističnemu gibanju ter da je postala močna opora kapitalizmu. Letos pa je škofovska konferenca zavzela v Salzburgu stališče k temu vprašanju ter sklenila, da objavi dotično besedilo zapisnika konference katolikom v ravnanje.

Zapisnik škofovske konference pravi:

Zavzame se stališče k vlogi verskih socialistov, ki očitajo, da je katoliška cerkev kot vodilna verska sila v Avstriji s svojo spojitvijo s krščansko-socialno stranko, ki sedaj zastopa skoro izključno kapitalistične interese, postala sila in orodje kapitalizma in tako prišla v nasprotje s svojo versko misijo. Storjeni očitek se z ozirom na encikliko Leona XIII. in z ozirom na pastirski list avstrij-

skih škofov o socialnem vprašanju najenergичneje zavrača. Označevanje »verski socialist« se prepoveduje, ker krščanski socializem Leon XIII. izrecno zametava (ime krščanski socializem, ki so ga nekateri uvedli, in po njem uvedena imena so se zopet opustila. Enzyklika graves de comuni 18. januarja 1901) in je to ime služilo samo za to, da se je kmetiško ljudstvo zavajalo.

Avstrijski škofje so s tem jasno povedali, da krščanskih socialcev ne marajo. Nič pa ne obljubujejo, da postanejo sami drugačni. So pač stebri kapitalistične družbe, ker drug drugega žive.

**Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori svojo dolžnost takoj!**

## Tridesetletnica ustanovitve mariborske delavske pekarnе.

Ob prvih pekovskih stavkah v letih 1896. in 1898. so mariborski pekovski mojstri sklenili, da nobenega pomočnika, ki je bil v stavkovnem odboru, ne sprejmejo več v delo, in da jim potom takozvane črne knjige sploh onemogočijo, da bi mogli dobiti delo kjerkoli na Štajerskem.

V tem kritičnem položaju pa odpuščeni pomočniki niso obupali, temveč so sklenili kljub vsemu in na jezo mojstrov vztrajati v mestu in se jim postavili v bran.

Ceprav skoraj brez vseh sredstev, so se meseca novembra 1898. leta zbrali v bivši Geigerjevi, sedaj Möschatovi gostilni, ter sklenili ustanoviti »I. Marburger Arbeiter-Bäcker«. — delavsko zadržno pekarno. Z zadnjimi prihranki so vzeli v najem nekdanjo malo Mulečevovo pekarno na Tržaški cesti 44 (kjer se nahaja še danes), za šest let proti 30 gld. mesečne najemnine.

S 1. januarjem 1899 se je začelo z obratom, z obratnim kapitalom 80 gld. Vsak član je moral vložiti ali jamčiti za 100 gld. Težak je bil začetek; bil je boj za obstanek in življenje. Po 10 urnem delu v pekarni, so člani sami raznašali pecivo v košarah in mrežah in iskali odjemalcev. Prvih sedem so našli na Teznu in v Lajtersbergu. Po treh letih trdega dela in trpljenja so si zamogli omisliti dva ročnaka vozička, a istočasno jim je tudi nekaj članov, ki so se naveličali vednih neuspehov, obrnilo hrbet. Ostali so se tembolj poprijeli dela, svesti si, da mora vztrajnost roditi uspeh. Leta 1904. je bilo že mogoče kupiti enega konja in voz za izvažanje, a za oboje je bila na razpolago samo lesena baraka.

Leta 1905. je najeta pekarna s posevstvom menjala gospodarja. Posrečilo se je tudi z novim gospodarjem skleniti najemno pogodbo za 3 leta, ki se je raztezala sedaj razen na pekarno, še tudi na prostore za spanje, svinjski hlev, dva vrta in na medtem zgrajen konjski hlev s šupo za voz. Počasi se je napredovalo, a huda konkurenca, pomanjkanje denarja, večkratno povišanje najemnine, kakor tudi notranje trzavice so delale mladi zadrugi hude skrbi. Konkurenca mariborskih pekovskih mojstrov nas je hotela izpodrinuti in uničiti na ta način, da je skušala od lastnika pekarnе isto kupiti in nas postaviti na ceste. Tu je šlo za biti in ne biti, in zato je bilo treba riskirati; morali smo konkurenco prehiteti. Z izposojenimi 1000 kronami smo meseca marca 1907 sklenili z lastnikom kupno pogodbo za pekarno in za objekte z zemljiščem, ki spada zraven. Obvezati smo se morali na točno odplačevanje kupnine v četletnih obrokih, za kar je bilo treba podvojena truda. Leta 1912. je grozila nova kriza, ko je več članov odbora zadrugo zapustilo in se osamosvojilo. V tej zadrugi so se ostali člani obrnili na prvo štajersko delavsko pekarno v Eggenbergu pri Grazu, da sprej-

me mariborsko delavsko pekarno kot svojo podružnico v svoje okrilje in ji priskoči na pomoč. To se je tudi zgodilo in graška centrala je odplačala ostali dolg na pekarno.

Od tedaj se je začela zadruga vidno dvigati in razširjati krog svojih odjemalcev. Tedaj pa je prišla vojna, ki je z enim mahom grozila ves naš dololetni trud uničiti; člani so vtaknili v vojaške suknje in zadržala je morala delati s tujim, plačanim osebjem. Moka se je dodeljevala samo v določenih količinah in kruh se je oddajal samo na nakaznice. Komaj da se je pomalem vzdržavalo do konca vojne. Po končani vojni pa so se člani zopet vrnili, razmere so se zboljšale in v kratkem času se je nadomestilo, kar je odvzela vojna.

Po razpadu Avstrije v nacionalne države je bilo potrebno misliti na likvidacijo zveze s centralo v Grazu. Po dolgih pogajanjih se je to 1. febr. 1921. tudi oblastveno izvršilo, potem ko smo zadoštili vsem obveznostim napram Grazu. Od tega dne dalje deluje zadruga samostojno kot »I. mariborska delavska pekarna« in se je z novim navdušenjem vrgla na delo. Leta 1902. smo imeli 1 konja, 1. 1912. že 2, 1. 1921. štiri, danes pa imamo osem konj. Leta 1900. je imela zadruga 7 stalnih odjemalcev, danes jih ima 156. Dnevni izkupiček je znašal v prvem letu 30—50 kron, leta 1910. 150—200 kron, med vojno 2600 kron, leta 1921. 3600 dinarjev, leta 1924. pa 10.000 Din.

Leta 1923. se je zgradil na dvorišču pekarnе velik hlev za konje, sobe za hlapec in šupa za vozove. Leta 1924. se je uredila moderna, trietažna parna peč in električna napeljava. Leta 1925. se je nabavil avtomatični šestdelni stroj za mesenje z velikimi cinastimi mešalnimi posodami. Lansko leto se je nabavil tudi poseben avto za razvažanje peciva. Danes velja delavska pekarna kot največja in najbolj moderna urejena v Mariboru in njeno pecivo je priljubljeno daleč naokrog tudi po okolici. Trud in vztrajnost članov v najtežjih časih nista bila zaman. V teku 27 let je imela zadruga 37 članov, iz katerih je bilo voljeno sedem odborov, 22 članov je izstopilo, 12 jih je danes samostojnih mojstrov. Sedem jih je umrlo. Danes šteje zadruga osem članov, od katerih sta sodruga Merlin in Karol Čeh najstarejša in istočasno soustanovitelja zadrüge. Oba sta tudi funkcionarja strokovne organizacije pekovskih pomočnikov in njih pevskega zbora.

Zelimo, da zadruga še nadalje uspeva v tej misli, da zadruga, ki je del delavskega pokreta, iz katerega je izšla, in s katerim jo naj tudi nadalje družijo najtesnejši stiki, do končne zmage vsega proletarskega gibanja, ki je bodo deležni, če ne mi, pa vsaj naša mladičina, za katere naraščaj moramo skrbeti.

Delu čast in oblast!

sem jih plačal z gladovanjem in bdenjem, s telesnim in duševnim obupom, s svojim zdravjem in skoro s svojim življenjem. In ako prihajam k Vam poln novih nad na svobodo, s trdno vero, da zasinejo nekoč lepši dnevi, da ustvarim novo duševno kraljestvo, novo ureditev dela, — nisem iznenaden, ako Vas najdem malomarne, lenne in neverne. Da nad Vami ne obupam, ima svoj vzrok v tem, ker poznam sile, ki Vas gonijo, — ker poznam grozni bič pomanjkanja, trn zaničevanja, ošabnost prezirljivega ravnanja od strani Vaših zatiralcev; — ker sem si v svesti, da je med množico, ki je danes tukaj prisotna, — ne glede na one, ki so napram mojim izvajanjem brezbrizni in topi; ne glede na one, ki so prišli past le radovednost ali pa se iz mene norčevati, — vendarle nekaj takih, ki so zakopani čez glavo v revščini in obupu, in katere sili k pozornosti in zanimanju slika odrešenja iz vseh grozot in vseh krivic, katero odkrivam njih strmečim očem. Tem bodo moje besede enake bliskanju, ki kaže v temni noči samotnemu potniku nevarnosti in zapreke na cesti, — besede moje, ki razrešujejo človeštvo osrečujoči problem in zmagujejo nad vsemi težavami. Mrena jim bo padla z oči, okovi se bodo razklenili na njihovih nogah, skočili bodo pokonci s krikom hvaležnosti in zrlji kot svobodni ljudje v svobodnejšo in lepšo bodočnost, — rešeni vse sužnosti, ki so si jo sami ustvarili. Ne bodo se dali več ujeti, nobeno hlinjenje jih ne bo več omamilo, nobena groznja več prestrašila. Oddanes počenši korakali bodo naprej, ne nazaj. Opasali si bodo meč in stopili v vrste svojih tovarišev in bratov, oznanjali bodo moj evangelijski vsemu svetu, kakor sem ga jim jaz oznani, — velekrasni dar svobode in svetlobe, ki ni njihov niti moj, marveč neomajna dedščina vesoljnega človeštva. Delavci! Delavci! Odprite oči in oglejte se okrog sebe! Živeti ste tako dolgo v bedi in trpljenju, da so postali Vaši čuti topi, Vaše duše mrtve. Spoznajete enkrat v svojem življenju ta svet, v katerem živite, — raztrgajte vez starih predsodkov in oglejte si svet, kakoršen je v resnici, v vsej njegovi odurni nagoti. Spoznajete ga, spoznajete ga! Zvedite, da si stojita danes ponoči na nepreglednih planjavah mandžurskih nasproti dve sovražni armadi, in dočim mi tukaj mirno sedimo, zaganja se milijon človeških bitij drug nad drugega, v divji besnosti in slepem sovraštvu, da se med sabo raztrgajo na kose. In to v dvajsetem stoletju! Devetnajst sto let je poteklo, odkar se je mudil na zemlji veliki knez miru. Devetnajststo let je preteklo, odkar nosi, odkar je svojo božjo besedo oznanjal človeštvu. A navzlic temu vzorcu bratoljubja si stojita nasproti dve armadi ljudi enakih divjim zve-

rinam in se med seboj koljejo, ne da bi vedeli zakaj. Filozofi so ga skušali raztolmačiti, proroki so ga oznanjali, pesniki opevali, — a vendar še ne vlada svetovni mir. Imamo šole in vseučilišča, časopise in knjige, preiskali smo nebo in zemljo, — in vse to le v namen, da drug drugega ugónablamo! To splošno klanje na debelo imenujemo vojno in prehajamo preko nje z lepodonečimi besedami, češ to je potrebno zlo, gre se za domovino, za čast naroda itd.

Toda ne pridite mi s temi »raznimi opravičbami, s temi starimi frazami. Pojdite z mano in prepričajte se. Oglejte si vsa ta trupla s krogliami predra, z granatami v kosce raztrganana! Cujete li rožljanje bajonetov, ki se zadirajo v živo človeško meso? — slišite li stokanje in hropenje umirajočih? Poglejte v njih obraze, spatchene od bolečin! Položite roko na ta košček mesa, — toplo je še in še utriplje! Ta kri se še kad, — ravnokar je odtekla iz človeškega srca! Vsemogočni bog! Nepreglednemu grobišču ni konca! — Kdaj se bo to nehalo? In mi vemo vse to, in smatramo za samo ob sebi razumljivo! Naši časniki pišejo o tem, naše cerkve vedo to, a ne zapro svojih vrat. In naše ljudstvo vidi to, in se ne upre temu.

(Dalje prih.)

**Zbirajte za tiskovni sklad!**

Upton Sinclair:

## Odlomek.

(Iz govora na shodu ameriških delavcev.)

Govornik je nadaljeval:

«K Vam prihajam s svojim evangelijskim; Vi ste oni, na katere se sklicujem. Vem, kaj morem od Vas zahtevati, kajti bil sem med Vami, živeli v Vami vred Vaše življenje, in nikogar ni tu, ki bi me mogel poučiti boljše. Jaz sem skušal, kaj se pravi bitje mrtvo blago brez gospodarja, biti snažilec čevljev, — živeti od skor-

jic kruha, — spati na stopnicah, v predvežah, na vozovih. Vem, kaj se pravi, stiskati zobe in živeti ob idealih, ki izginjajo kakor gradovi v oblakih. Vem, kaj se pravi, videti v divjem boju za obstanek, poteptane v blato vse svoje duševne cvečke, vse svoje plemenite misli in stremjenja. Vem, koliko stanejo delavca njegove življenjske izkušnje, — jaz

LEO SILVA:

## Človek mrtvaških lobanj.

Kronika raztrganih duš.

76

V grabi imamo travnik in krma je njihova. Pomagal sem nositi v košari na hlev. Ni lahko. Ona nosi travo vsak dan... Obedovali smo skupaj. Dolgo nista privolili. — «Vi ste gospod, midve pa viničarki. To ne gre! sta dejali...» «Vsi pa smo ljudje, Mica, in zato bomo obedovali skupaj. Skupaj delati, skupaj jeli.» Tako čudno me gledata. Ne zaupata mi. Čutim, Gospod sem zanju, ker sem sin lastnika vinograde, ki ga morata obdelovati, da lahko skromno živita.

Kaj pomaga, bratje moji, če kdo pravi, da ima vero, del pa nima? Vera ga vendar rešiti ne more! Če pa je brat nazaj ali sestra in pogrešata vsakdanje hrane, pa bi jim kdo izmed vas rekel: Hodita v miru, grejta se in nasitita! a jima ne bi dal, kar je telesu potrebno, kaj pomaga? (Jakoba apostola list splošni.)

Viničarka se brani, noče vzeti od mene ničesar... «Gospod vas bodo kregali, ker razdajate, kar je njihovo...» Kam bi se dal? Kaj naj storim? Evangelijski mi parajo dušo.

Vi pa, bratje, ne pešajte v dobrem dejanju. Če pa kdo ne sluša besede naše po listu, njega zaznamovajte in ne pečajte se z njim, da ga bude sram. In ne imajte ga za sovražnika nego svarite ga kakor brata. (Pavla list Tesaloničanom drugi.)

Kdo je moj oče in kdo sem jaz?

Sonja mi je pisala. Pripravljala se je za ponovljajni izpit. Tako mrtvo, blede je njeno pismo. Brez krvi. S Tilko sta večkrat skupaj in igrata. Tilka na klavir, Sonja na svoje gosli. Še nikoli mi ni zaigrala. Vsi pravijo, da igra tako lepo... Kot prava ciganka baje... Čutim, da trpi. Očitam si. Zaradi mene je padla. Zmešal sem njene dvome,

njeno nevero. Potrepežljivo sem čakal šest mesecev na prvi poljub. Sedaj sem jo uveril, sedaj mi verjame. Ničesar ne vem, kaj je preživela. Čutim samo, da jo strašijo senec; misli, ki so mi še danes miselno nejasne, jo vznemirjajo. Vem: večasih še podvomi. Zato so njena pisma tako mrtva, tako brez čustva. Mnogo častilcev še ima. Svojo ljubezen skrivava. Pred ljudmi se vičeva. Bojva se, da nima je ne oskrunijo.

Zalarka Liza je naša sosedica. Petero otrok ima, malo vinograde, njivo in hudega psa. Mož je bil cementni mojster. Prej so živeli bolje. V vojni je padel. Zadnjič so ji zmanjkale železne grablje. Takoj je osumila svojega sosedo, debebogatega viničarja Rantašo. Splazila se je v njegovo kamro. Tam je našla grablje. Stepla bi se skoraj... Danes je bila nedelja. Popoldan smo sedeli na trati pred zidnico. Grozdje že oteka. Igrali smo na karte. Pa je prišla z najmlajšim sinčkom. Pela je in kričala. Vsa divja se je metala po travi, da se je večasih zabelilo golo bedro. Naša trata preseka no prehaja v globok klanec. Kamenite stopnice vodijo navzdol. In Liza se je zvalila naravnost proti klancu. Miril sem jo že ves čas, pa mi je pošepnila viničarka Mica: «Pustite vraga, naj se potolče!» Nisem mogel. Skočil sem zanj v klanec in jo prestregel.

«Ne delajte neumnosti, tetica! Spodaj je velik kamen. Še ubijete se!»

«Kaj zato. Saj živeti se tako ne spleča!»

Sinček je jokal, ko sem jo vodil domov. Ostali so se krohotali.

«Lz obupa se je napila. Prašiček je obolel. Tako mi je raztolmačila njena hči. Čudno, napiti se radi prašička...»

Danes predpoldne je pritulila njena hči k nam in klicala na pomoč. «Mati se bodo obesili!» je kričala in prosila pomoči. Takoj sem stekel na cesto. Naša viničarka me je zaustavila: «Pustite, gospod, pijano babo! Naj se vrag obesil!» Ni verjela. Jaz pa sem slišal obupen jok hčerke in sem bežal proti njenemu domu. Komaj sem prišel do listjaka. Oči so ji rdečeblazno stopile iz globeli, da sem za trenutek obstal pred njo.

«Za boga, tetica, kaj vendar delate?»

«Pustite me, pustite, jaz nočem več živeti!» Vsa je bila iz sebe. Stopil sem k njej in kakor se je branila, sem kljub temu zgrabil za vrvo. «Tetica, ne tako, ne delate prav! Bog vam je dal življenje, Bog vam ga bo vzel, vi si ga ne smete. Kaj bo s petletnim Ignacem, če ne bo imel matere? Zakaj si hočete končati življenje? Nikoli ni tako hudo, da bi bilo vredno storiti kaj takega. Vse, kar je hudega na svetu, je Bog poslal človeku v preizkušnjo. In človek se Bogu ne sme upirati. Mirno mora prenesti teži trenutke in takoj bo naslednji veselejši. Ali me razumete? Nikar ne delajte tega. Otroke imate, ki nimajo očeta...»

Vzel sem ji vrv z vratu.

«Gospod, vi ste tako dobiti!» Iz ust ji je smrdelo vino. «Tako dobiti ste, gospod! Teža vam ne pozabim.» Zajokala je. «Vse je šlo čez me te dni. Ta prokleti tatinski viničar in danes je prašičku še slabše. Ne vem, kaj bo z njim. Dva sta mi letos že poginila in pravijo, da gre v tretje rado. Pa sem se napila in se hotela obesiti. Vi ne veste, gospod, kaj pomeni zame, če mi crknejo v kratkem času trije prašiči... Sedaj mi je že dobro. Tako lepo ste mi govorili. Vi bi morali za duhovnika štendirati. Bog vam plačil! Pojdite v hišo. Bova malo skupaj pila...»

«Hvala, tetica, ne pijem.»

«Kakšen gospod pa ste vi, če ne pijete? Pravijo, da gospodje še rajje pijejo kot mi. Pojdite, no...»

«Grem, toda pil ne bom.»

Šel sem z njo, da ji ugodim. Vesel sem, ker sem ji rešil življenje.

Danes sem živel ves dan ob kruhu in vodi. Zvečer sem molil vso uro, da mi da Bog moči za izpopolnitev samega sebe. Sladko uteho občutim v postu in samozatajevanju. Toliko si očitam, da bi se najraje bičal...

Hudiča ni. Samo Bog je. On je dober in hud. Kar je slabega na svetu, je tudi od njega. To pa zato, da bi v slabem preizkusil ljudi. Tudi Kristusa ni izkušal hudič! To je samo simbol. Kristusa je vabilo veselo življenje, ki je varljivo in vodi v propast. Zato rekajo, da ga je izkušal hudič, ker ga je izkušalo tostransko življenje. Človek pa mora vse želje po tostranskem življenju v sebi zatreti in svoj jaz usmeriti v onostranstvo. Tam je večnost. Smrti ni. Telo razpade, duša ostane in je večnost.

# Dnevne novice.

**Konsultiranja... Ostavka Korošceve vlade je bila sprejeta.** Tega ostavkodajalci najbrže niso pričakovali. Pa je že tako. Sedaj so na vrsti konsultiranja. Pozvana sta v Belgradu tudi Maček in Pribičević. V Belgradu je tudi že stari Stanojević. Kar se tiče »konsultovanja« in »ispitivanja« nismo zadnji na svetu. To je naš edini plus. Ko bodo tudi ta konsultovanja pri kraju, bomo videli, kaj je novega na dnevnem redu, da začnemo znova konsultirati in »ispitivati« ...

**Pred nevtralno vlado.** V Belgradu se spet uporno vzdržuje vest, da bomo dobili za spremembo nevtralno vlado, ki naj pomiri duhove, pripravi volitve itd. Neko vlado moramo pač dobiti.

**S proračunom se jim mudi.** Sedaj, ko je vlada v demisiji, se kar naenkrat Belgradu strašno mudi s proračunom. Sploh so mnenja, da je treba nujno in neodložljivo izvršiti ogromen kup dela, ker bo sicer država stradala. Vrag jih pičil! Zakaj pa niso vedeli in izvršili to, dokler so bili na vladi?

**Trojna koalicija ne mara volitev.** Ni šment. Kdo od take koalicije naj pa mara volitve. Taka koalicija je zato tukaj, da sedi lepo na vladi in na njenih kasah. Volitve pa naj vzame vrag. Zato je sedaj parola trojne koalicije: volitev ne, nikakor ne; vlado nazaj in amen!

**Seljaško-demokratska koalicija** je sklenila, odzvati se vabilu na konsultiranja v Belgradu. Bogve, ali je to dobro, ali slabo. Horoskop nam ne ve nič povedati.

**Kaj pa z volitvami v narodno skupščino?** Smešna stran opozicije je, da zahteve po volitvah ne naglašajo tako energično, kakor zahtevo, da naj se kralj vmeša, recimo, v državno krizo. V tem naglašanju se vidi, da gospodje ne mislijo resno z demokracijo, ampak da frazarijo, ali pa da sploh ne polagajo nikakršne važnosti na ustavo in parlamentarizem, ki so ju sami sklenili in akceptirali. Če bi bili gospodje iskreni, bi zahtevali zgolj razpis svobodnih volitev in garancije, da bodo volitve res svobodne. V teh svobodnih volitvah bi razvili svoj državnopravni program in stališče glede izpremembe ustave. Gospodje od opozicije pa zahtevajo, da naj jim kralj, ki je drugi faktor po ustavi, preko ustave menda, da neke garancije, da se uredi država tako, kakor si jo oni zamišljajo. Z isto pravico, kakor bi to radi dosegli opozicijonali preko uzelnih »parlamentarnih običajev«, delajo danes režimovci, ki imajo celo večino v narodni skupščini. Mi smo pa prepričani, da je izprememba sedanjih razmer mogoča le potom parlamentarne demokracije, potom svobodnih volitev. Smešno je, če kdo misli, da mu drugače prinese kdo v parlamentarni državi pravice na — krožniku. Pot do pravice in enakopravnosti je pot demokracije — novih svobodnih volitev.

**Dva avtomobila g. Korošca.** Povodom proračunske razprave so dr. Korošcu očitali, da ima kar dva avtomobila na razpolago kot minister in prejema za vzdrževanje teh avtomobilov letno celih 120.000 Din. Francoski ministerski predsednik ima samo en avtomobil, za katerega vzdrževanje pa prejema letno samo 5000 dinarjev. Končno so tudi očitali Korošcu takozvani dispozijski fond (fond za korupcijo), ki znaša po 200 milijonov Din in o katerem se ne vodi nikake kontrole in more minister istega porabljati, za kar se mu poljubi. Da bi se lahko minister zadovoljil z enim avtomobilom in da so stroški 120.000 Din strahovito pretirani, je jasno in bi bilo tedaj zelo umestno, ko se že na vseh koncih in krajih reducira, ko morajo državni uslužbenci in delavci naravnost stradati, da bi se začelo z lepim vzgledom od zgoraj, kjer je dane največ prilike. Tako nekako so poslanci dr. Korošcu govorili na srce, toda on se za take nauke ne zmeni, ker ima že predebelo kožo in prekoslmatno vest, zato je odgovoril na vse to čisto po

demagoško, rekoč: »Vse to sem od mojih prednikov prevzel in to hočem tudi mojim naslednikom zapustiti.« — Iz tega govora pač mnogo sledi. Razmetavanje državnega denarja je nered in dr. Korošec noče nereda odpraviti, ampak hoče istega izročiti svojemu nasledniku. Predtansko leto, ko so prišli esesarji na vlado, so pomagali radikalom protivajati redukcije in ko se jim je od strani železničarjev očitalo in niso mogli tega več utajiti, tedaj je »Slovenec« bahato odgovoril: »Redukcije so se morale izvršiti, ker to zahteva ozdravljenje našega državnega gospodarstva.« Ali ne zahteva to ozdravljenje državnega gospodarstva tudi od g. dr. Korošca, ki nima za drugega skrbeti kot samo za svojo častlljivo osebo, da se mu reducirajo njegovi prejemki?

**Dr. Maček in njegovo načelno stališče.** Opozicijska koalicija ne priznava sedanje narodne skupščine in tudi ne vlade iz te skupščine. Zaraditega se razume, da se člani opozicije ne morejo udeleževati ali razgovarjati o njej v krizah. Toda kakor stoji opozicija na stališču narod in kralj, tako se samoposebi razume, da so bili voditelji opozicije pripravljeni, kakor tudi sedaj, pojasniti kralju svoje naziranje glede rešitve ne parlamentarne vlade, nego državne krize. Dr. Maček s tem ni povedal nič novega, nego samo to, da noče reševati krizo parlamentarnim putem in ne z narodom, ki je edino poklican, da uvede v državi parlamentarno demokracijo. Pribičević pa je rekel, da se strinja z dr. Mačkom.

**Režimska koalicija prihaja v težek položaj.** Pobunil se je Davidović, zato je prišla demisija vlade. Zadnja nada je bila, da stvorijo režim radikalni, naši klerikalci in Turki. Sedaj so se pa jeli buniti še Turki. Trojna koalicija bi pa bila tudi v zagati, če bi opozicija sklenila, da pojde v narodno skupščino, ker bi v tem trenutku ne imela več večine. Zato morajo tudi režimovci dolgo študirati krizo.

**Naivnost opozicijskih politikov.** Pribičević pravi, da kriza vlade ni kriza vlade, ampak kriza sistema. V tem ima Pribičević prav, ali pozabil je povedati, da so večne krize tudi obenem in v glavnem kriza politike meščanskih strank. Jugoslovanske meščanske stranke, zlasti opozicijske, se ob vsaki krizi sklicujejo na to, da bo kralj odločil tako ali tako, kakor da bi ne vedele, da je kralj po ustavi vladar, da je pa ustava demokratska in da so politične stranke vršiteljice po ustavi določenih vladnih nalog, to je parlamentarne vladanje. Sklicevanje na drugi ustavni faktor v teh primerih ne znači nič drugega, kakor da meščanske stranke, ki so sodelovale ali pa priznale ustavo, te ustave niti ne razumejo in hočejo pričarati in priklicati preko ustave pomoč. Take meščanske stranke pač niso možne, da bi se borile za parlamentarno demokracijo in svobodo, če niti za ustavno ugotovljene pravice demokracije nimajo razumevanja. Tako je razumeti pisavo opozicijskih listov; če pa listi pišejo take neizmislivosti z ozirom na načela demokracije z odobravanjem strank, potem je taka pisava — budalasta demagogija.

**Fantazije in politika.** Vlada je v latentni krizi. Prilike je sedaj dovolj za fantazije, da je Davidović za zvezo s Hrvati in vlado te koalicije, da pride nevtralna vlada z generalom na čelu itd. Glavno pa je, na kar bi morale vse stranke misliti, da se razpusti narodna skupščina in izvedejo svobodne volitve. O tem pa vse stranke malo govore, kakor bi se volitev bale. — Razumljivo, kje pa naj vzamejo duha demokracije, če so absolutisti? Ne žele, da bi narod odločal!

**Puniša Račića in soobtožence** so končno po zaključeni preiskavi izročili sodišču. Račić je obtožen zavestnega umora. Popović in Jovanović pa pomoči pri umoru.

**»Sufid« v francoskih rokah.** Znan društvo za izkoriščanje vodnih sil v Dalmaciji, »Sufid« d. d., o katerem se je prešlo toliko črnila pri nas, je sedaj prešlo v francoske roke. Pa je stvar urejena.

**Socijalist ne sprejme odlikovanj.** Dekalisti so sedaj v silni zadregi, ker je s. Uratnik »Orden«, ki ga mu je baje hotel nakloniti minister za socialno politiko, s posebnim pismom na velikega župana ljubljanske oblasti odklonil, še predno je sploh dobil kakšno oficijelno obvestilo o odlikovanju. Razni dekalistični »iči« pa ne morejo trditi, da bi bili oni odklonili »Ordene«, ki so jih, poleg črnogorskih perperov (po naše dinarjev) dobili od Nj. Vel. kralja Nikite. Klerikalci so imeli najboljšo voljo, da bi dali komunistom novo orožje proti socijalistom v roke, ker je staro že skrhanu in nerabno, pa se je stvar pač ponesrečila, ker socijalisti »Ordene« principijelno ne sprejmejo.

**Inženir Gustinčič in Delavska zbornica.** Inženir Gustinčič, ki rad po nalogu demokratsko-klerikalne ljubljanske občine potuje v Graz in si zaračunava visoke dnevnice, se včasih — kadar ne potuje v Graz — rad izhaja tudi za dekalističnega učenjaka. Saj zunanje pogoje za učenjaka tudi ima: mož nosi namreč brado in očale. Pri Kitajcih so bili nekdaž taki ljudje (namreč z brado in očali) najbolj čislani »učenjaki«. No, in učenjak slovenskih dekalistov inženir Gustinčič (včasih tudi Anin, da se sliši bolj na Lenin), je napisal skozi več števil »Neenotnosti« dolgo razpravo o Delavskih zbornicah. Uredništvo se ni povsem strinjalo z njegovo filozofijo in je napisalo k članku nekaj neduhovitih pripomb. Popravljati člankov se namreč Gustinčiču ne sme, ker on je sposoben radi enega samega podpčija napraviti razkol v stranki. Inženir Gustinčič je najprej dokazoval, da so n. pr. italijanske delavske zbornice vse boljše kot naše. Menda zato, ker so fašistovske! Iz tega je pa seveda napravil logičen zaključek, da se morajo dekalisti boriti proti delavskim zbornicam in razrednim strokovnim organizacijam. Nato pa pravi dobesedno sledeče: »In če se pri tem zgodi, da dobijo v tej zbornici žolte organizacije večino? O, kaka škoda bi to bila?! Kaj pa bi delavski razred izgubil s tem? Ničesar. Izgubil bi kvečjemu iluzijo, da je to res delavska zbornica.« Torej inženir Gustinčič želi, da dobe klerikalci in demokrati v svoje roke tudi delavsko zbornico, da še potom nje izkoriščajo delavstvo. Tako željo pač lahko goji samo Gustinčič, ki ni član delavske zbornice, temveč udruženja inženierjev, ki so na svoji zadnji skupščini poslali najprej vdanostno brzojavko kralju in vladi in so potem to svojo vdanost podkrepili še z izjavo proti osemurniku. Delavstvo ima seveda druge interese kakor inženieri in zato bo šlo z vsi silo v boj, da delavska zbornica pripade združenim delavskim strokovnim zvezam.

**Trocki in dekalisti.** Ko je »Neenotnost« spoznala, da s članki nekkih Francozov ne bo mogla spodbiti Trockijevih izjav o položaju Rusije, se je lotila istega sredstva kot svoječasno zagovorniki g. P., češ, P. je že ljubil moške, toda to ni bil Ljubljančan, temveč Amerikanec. Tako si je »Enotnost« izmislila, da knjige o resničnem položaju v Rusiji ni napisal oni Trocki, ki živi v sibirskem prognanstvu, ampak neki nepoznani Trocki (po imenu Eastman) iz Amerike. Po tako duhoviti iznajdbi se je pa urednik »Neenotnosti« povzpel še do druge ženjalnosti, ko pravi: Počakajte, socijalski prijatelji, sedaj bomo pa mi iz iste knjige citirali Trockega, ko pere socijaliste! — Torej bo pa cela knjiga le od onega Trockija, ki živi v Sibiriji in ne od onega, ki ga je šla »Neenotnost« iskat v Ameriko.

**Davek na samce.** V niški oblastni skupščini so sklenili obdavčiti z oblastnimi dokladami vse samce, ki so nad 30 let stari. Davek bo znašal 100 do 2000 Din, sorazmerno z državnim neposrednim davkom. Oproščene so davka samo osebe, ki zdravniško dokažejo, da so za žentev nesposobne.

**Zima in sneg.** Po vsej Evropi, zlasti pa v Srednji, je zapadlo zadnje dneve ogromno snega in zavladala huda zima. Promet je skoro povsod

močno otežkočen. Najhujše je pa bednim, ki so brez kuriva. Pričakovati je, da se bo vreme kmalu izboljšalo.

**Zaplemba zagrebških listov.** Odkar je dr. Korošec predsednik vlade in notranji minister, je bilo zaplenjenih v Zagrebu 291 števil različnih opozicijskih listov. To je od 20. junija; v celem letu pa je bilo 333 zaplemb.

**Odstop bolgarskega vojnega ministra.** Bolgarski vojni minister Volkov je odstopil. Kot vnet zagovornik italijanske politike na Balkanu, je predstavljal v že itak skrajno reakcijski vladi najbolj reakcionarno krilo. Bil je desna roka macedonskih teroristov, vsled česar sta francoska in angleška vlada že preteklo poletje zahtevali njegov izstop iz vlade. S pomočjo macedonske organizacije se je ipak držal v vladi do danes. Računajo, da bo njegov odstop olajšal skrajno kritični položaj vlade in vladnih strank. Najbrže ga bodo sedaj imenovali za poslanika v Rimu.

**Ahmed beg Zogu** še vedno ni kronan kralj. Zlasti bi rad dobil Ahmed beg Zogu Skenderbegovo knežjo verižico, ki se nahaja v dunajskem muzeju. Jurij Kastriotič Skenderbeg je prvi osnoval neodvisno albansko kneževino. Zogu bi si sedaj rad nadel njegovo ime in tudi verižica mu diši, ker ima zgodovinsko vrednost. Verižica je prišla na Dunaj kot vojni plen in Albanija ponuja zanjo prav visoko odkupnino. Če Zogu dobi verižico, potem bo pa kmalu — kronan kralj.

**Paraguay in Bolivija** sta podpisali razsodiški sklep v svojem sporu. Za enkrat torej ne bo vojne v vročokrvni Južni Ameriki.

**Mussolini zahteva**, da Jugoslavija pove, kakšno stališče zavzema glede Albanije. V Rimu skuša sedaj jugoslovanski poslanik Rakić skleniti prijateljsko pogodbo z Italijo. Razmerje med Italijo in našo državo je važno; to ve tudi Mussolini, zato bo pogodbo dobro preštudiral.

**Za mir v Evropi.** Predsednik pan-evropske korespondence na Dunaju Coudenhove-Kalergi je izdal oklic za sklicanje vseevropske konference, ki naj se posvetuje o zvezi evropskih držav, kar naj zagotovi mir.

**Boj nemških kovinarjev.** Razočbo v znanem sporu med nemškimi kovinarji in nemško težko industrijo sta obe stranki odklonili kot nesprejemljivo. Nemški minister dela je nato sklical ponovno pogajanja, ki so pa ostala brezuspešna. Najbrže bo minister dela proglasil razsodbo za obvezno.

**Vstaja v Afganistanu.** Izgleda, da se je vladi zvestim četam posrečilo popolnoma zadušiti vstajo v Afganistanu, ki je že resno ogrožala glavno mesto Kabul. Vstaši so že oblegali angleško poslaništvo, ki se nahaja tri kilometre pred Kabulom. Angleško poslaništvo je bilo močno poškodovano.

**Linčanje.** V ameriški državi Missouriji je neki črnc ubil farmerja in posilil njegovo hčerko. Ostali farmerji so ga nato izsledili, polili z bencinom in sežgali. Imenitni pojavi!

**Med brezposelnimi angleškimi rudarji v Walesu** vlada strašno pomanjkanje. Sedaj bodo delili rudarskim otrokom brezplačne obede.

**Krvavo zborovanje.** Na zborovanje tekstilnih delavcev v Bombayu, na katerem je prišlo med posredovalci v ondnotnem mezdnem sporu z delodajalci in radikalnimi delavskimi elementi do hrupnega prerekanja, so nepričakovano navalili policisti, ki so se poslužili tudi orožja, kar je izzvalo reakcijo zborujočih delavcev. Tekom napada je bilo ubitih 9 oseb, med temi tudi trije indijski policisti, in ranjenih nad 50 oseb. Delavstvo je nato proglasilo generalni štrajk.

**S Zeppelinom okoli zemlje.** Dr. Eckener izdehuje nov načrt poleta okoli zemlje z ogromnim Zeppelinom, ki se bo nalašč v to svrhu zgradil.

**Zaposlenje inozemcev,** ki so imeli dovoljenje za zaposlenje v naši državi do 31. decembra 1928, se avtomatično podaljša do 31. decembra 1929. To velja za tiste inozemce, ki jim je zaposlenje dovolilo ministrstvo socijalne politike ali pa inspekcija dela.

**Nova Rumunija** se hoče približati Rusiji. To je Rusiji tudi všeč, ker oslabi s tem protirusko zvezo Poljske in Rumunije.

**Rusija predlaga Poljski in Litavski** sklenitev mirovnega pakta, neglede na Kelloggov mirovni pakt. Rusija pozove k podpisu tudi Estonsko, Letsko in Finsko, da si s tem zagotovi mir na zahodu. Kakšno politiko bo Rusija vodila v Aziji in na jugu, poročila ne povedo.

**Indija proti Angliji.** Indija zahteva, da se ji da samoupravo, to je, pravico dominijonov. Komisija, ki je sestavljala dnevni red za indijski narodni kongres, je sklenila s 118 glasovi (proti 45), da se izvede proti Angliji bojkot, če Indija ne dobi do konca leta 1929 samouprave.

**Val gripe,** ki je razsajal zadnje tedne v Ameriki, se je pojavil že v Evropi. Spričo letošnje zime utegne nastopiti bolezen tudi pri nas epidemično. Varovati se je prehlada in ob obolenju takoj v posteljo! Prvi znaki so glavobol, žejna in mrzlica.

## Maribor.

**Občinska seja mariborskega občinskega sveta.**

**Kolektivna pogodba — pobesneli klerikalci.**

Mariborski občinski svet je bil sklican za petek, dne 28. decembra na sejo. Dnevni red je bil omejen v glavnem na dva predmeta in sicer: končna razprava neke za občinski svet ne ravno preveč častne zadeve, to je disciplinarnega postopanja proti bivšemu mestnemu veterinarju g. Hinterlehnerju, ki se vleče že čez šest let in ki je bila že večkrat rešena, pa nikoli končno uveljavljena, kar pa imajo v glavnem klerikalci na vesti z njihovim voditeljem dr. Leskovarjem. Pa o tem pozneje. Kot druga točka pa je bila kolektivna pogodba med mestno občino in njenim delavstvom. Župan je odredil, da se je Hinterlehnerjeva zadeva razpravljala kot prva v tajni seji, vsled česar je velika množica večinoma zainteresiranih delavcev morala več kot dve in pol uri čakati zunaj v predsobi in na hodniku, da se bo začela javna seja. Socijalistični klub je proti tej praksi vložil oster protest ter se zavaroval enkrat za vselej, da bi se stara navada, ki pa je vedno še najbolj praktična, spreminjala s tem, da bi se tajne seje vršile pred javnimi, ker se to pravi javnost izigravati, saj vendar ne more nikdo vedeti, kedaj bo eventualno tajna seja končala, kar ima lahko za posledice, da se bodo javne seje vršile brez vsake javnosti. Tako prakso si pač današnja večina zelo želi, saj je bilo pred kratkim v »Slovincu« ventilirano vprašanje, dali ne bi kazalo omejiti obiskovalcev galerije in v to svrhu izdajati vstopnice po strankarskem ključu. No in faktično je tokrat publika »gor plačala«. Ko je namreč tajna seja z začetkom Hinterlehnerjeva končala, tedaj je eden od SLS predlagal, da se naj seja prekine in šele v sredo 2. januarja nadaljuje, češ, da bodo občinski svetniki bolj sveži. To je seveda obveljalo in seja se je 2. tm. nadaljevala z dnevnim redom: kolektivna pogodba in še nekatere malenkosti. Galerija je tokrat prišla deloma na svoj račun, vendar pa delavci še niso imeli sreče spoznati one »dobrete«, ki jim jo je pripravljena dati večina po dolgem boju v odseku. Kajti v sredo se je vršila samo splošna razprava, ki je silno razburila duhove in je prišlo med svetovalci socijalističnega kluba in klerikalci do hudega besednega boja in je brat v Kristu ter tajnik SLS, kaplan Hrastelj, tolkel po pultu, da je bilo strah; dobro je pač, da ni imel kanona, sicer bi socijalistom huda predla.

Po otvoritvi se je župan poročal, da je vlada prepovedala pobirati svoječasno po socijalističnem klubu predlagano ter sklenjeno davščino od najemnin, ki presegajo po zlati valutni najemnine iz leta 1914. Finančno ministrstvo zabranjuje tudi pobiranje davka od onih zavarovalnih družb, ki ne predlagajo občinskemu svetu svojih izkazov.

Tu se zopet jasno vidi, kako finančno ministrstvo štiti »uboge« kapitaliste. Dr. Mühleisen, Nemec, je predlagal, naj bi se še povzeli koraki proti ukinitvi finančne okrajne direkcije v Mariboru. Župan pa mu je pojasnil zadevo, češ, da se je že vse mogoče podvzelo, da je šla tudi neka deputacija v Beograd, toda ni imela

uspeha (ker največji Slovenec ter štajerski rojak dr. Korošec ni imel interesa za Štajerce in SLS s svojimi dvajsetimi poslanci ni mogla tega zadržati).

Nato je obč. svetnik s. Bahun vprašal župana, da-li je dobil magistrat sploh kakšen odgovor od vlade na svoječasi sklep občinskega sveta, s katerim se vlado poziva, da povodom sklepanja trgovinskih pogodb z Avstrijo ukrene potrebno za ukinitve potnih vizumov med našo državo in sosedno Avstrijo. Ker so se potni vizumi že odpravili med našo državo in Nemčijo in ravnokar sedaj tudi s Čehoslovaško, ki niso naše neposredne sosede, je tedaj tembolj umestno in nujno potrebno, da se ta povojna reakcionarna ovira po desetem letu miru tudi med nami in Avstrijo odpravi. Ker smo imeli dosedaj Slovenci dolgo dobo ministra za notranje zadeve in je bil obenem celo predsednik vlade, je bilo tedaj naše pričakovanje v tem oziru posebno upravičeno. Avstrija namreč čaka že več kot eno leto na to, kedaj bo Jugoslavija pripravljena odpraviti vizume, zato govornik vpraša g. župana, ali je vlada na omenjeni sklep sploh kaj odgovorila. Gosp. župan je odgovoril, da ni bilo nobenega odgovora in da bo on tozadevno urgiral.

Končno je sodr. obč. svetnik Jelen vprašal, kaj je s komisijo za pregled nehygieničnih stanovanj in zakaj ista ne začne končno s poslovanjem. Na to vprašanje je g. župan odgovoril, da je komisija bila izvoljena in da bi bila lahko z delom že začela. Če se pa dosedaj še ni konstituirala, tedaj jo bo on čimprej povabil, da se konstituira. V resnici se ni ukrenilo drugega, kot da so nekatere soderugi izjavili, da so pripravljene sodelovati. Magistrat pa ni ukrenil še ničesar.

Na to se je prešlo na dnevni red, to je h kolektivni pogodbi. Podžupan g. dr. Lipold je poročal v imenu kombiniranega odseka, ki je imel tekem dveh mesecev osem sej, da je bilo delo precej težavno, a končno se je vendar dosegel v vseh točkah kompromis, razen točke, kjer gre za mezde. Socijalisti se ne morejo strinjati z od večine predlagano temeljno mazo, ki predvideva za tri kategorije temeljne plače po 4, 6 in 7 Din.

Po tem kratkem poročilu referenta se je otvorila generalna debata in je dobil besedo s. obč. svetnik Jelen, ki je orisal delo v odseku ter omenil ponovno zavlačenje od strani večine, kakor tudi njeno reakcionarnost in manevriranje, zlasti gospodov od SLS, ki so hoteli to njim neljubo stvar na vsak način izigrati. Toda ko to ni več šlo, tedaj so hoteli na vsak način preprečiti, da bi se napravila nekaka pogodba, ampak samo — **delavni red**, kakršni so morda postojali pred desetletji in ki so bili navaden diktat podjetnikov, ne pa kak medsebojni dogovor. Naši sodrugi so predložili moderen osnutek, ker so zaman pol leta čakali, da bo večina predložila kak projekt. Potem pa so klerikalci vpregli svoje mameleke, ki so morali iskati dlake v jajcu in tako je mlad gospod Alijančič predložil nekake popravke pod firmo »protipredlogov«, kar mu je gosp. strokovnjak za kolektivne pogodbe, g. Hrastelj, najbrž koncipiral.

Umevno je, da so bili protipredlogi namenjeni edino za shode občinskih delavcev in ne kot podlaga za razpravo, kajti pri prvi priliki je gosp. kaplan Hrastelj kategorično odvrnil, da tisti predlogi niso od SLS, ampak da so Alijančičevi, kar ni naših sodrugov malo osupnilo. Ta izvajanja s. Jelena so šla hudo na živce gospodi in to predvsem dvema duhovnikoma. G. Hrastelj je jel tolči po pultu ter kričati. Seveda so taki očitki v navzočnosti galerije silno neljubi in klerosi so pretili, da bodo zapustili sejo. Za s. Jelena je govoril g. Alijančič (SLS), ki je nekaj predstavnik krščanskih socijalistov, ki pa mora plesati po godbi kapital. reprezentantov SLS in to sta predvsem dva duhovnika, odkar se g. oblastni predsednik in bivši župan Leskovar več ne udeležuje obč. sej; za tem ss. Grčar, Bahun in Eržen ter končno dr. Strmšek (SDS). Ob 9. uro je dr. Jerov-

## Glasbeno društvo železničarskih delavcev in uslužbencev v Mariboru Železničarsko pevsko društvo „Krilato kolo“ v Mariboru

priređi

v soboto, dne 5. januarja 1929 v prostorih dvorane „Unlon“ (Götz)

# velik železničarski ples

PLES

Svirala bo železničarska godba pod vodstvom kapelnika gosp. Schönherrja. Pevske točke bo izvajal pevski zbor pod vodstvom pevovodje g. Germanna.

PLES

Čisti dobiček je namenjen za nabavo društvene obleke, godal itd. Vstopnina: Člani 6 Din, nečlani 15 Din, Vstopnice v predprodaji à 12 Din pri godcih in pevcih in v upravi našega lista, Ruške cesta 5. Zamenjava pri blagajni.

šek zopet predlagal, da se naj seja prekine in se nadaljuje s špeciialno debato prihodnji teden. Socijalisti so bili proti temu zavlačenju, toda večina je predlog sprejela.

Zatem se je vršila zopet tajna seja, v kateri se je razpravljalo o nekaterih personalnih zadevah. Dovolilo se je nekatere manjše nagrade. Predlog gradbenega urada, da bi se vsem delavcem tega urada, ca 200, podelilo malenkostne nagrade — po 40 do 60 Din, kar bi znašalo okrog 14.000 Din, je večina na predlog člana SLS odklonila. S tem je zopet pokazala SLS svoje veliko razumevanje in interes za delavca.

(Dalje prihodnjič.)

**Mariborski hišni posestniki** sklicujejo shod. To je sicer njihova sveta pravica. Na shodu bodo gotovo razpravljali o tem, kako bi se dalo tisti objekt, ki se mu pravi najemniki, še bolj iztisniti. Spominjamo se, kako so ti gospodje še pred kratkim trdili, da nočejo zahtevati od najemnikov ničesar nemočnega, češ, naj se le ukine zaščita, saj bo to tudi v interesu najemnikov, ker bo tedaj več stanovanj na razpolago. Sedaj še sicer ni zaščita popolnoma ukinjena in hišni posestniki imajo pravico oddajanja onih stanovanj, ki se izpraznijo. Tako izpraznjeno stanovanje je n. pr. v hiši šte. 67 na Aleksandrovi cesti, ki sestoji iz sobe in kuhinje in katerega mesečna najemnina je leta 1914 znašala 20 kron. Za to stanovanje pa zahteva sedanji novi posestnik reci in piši: šeststo dinarjev, kar odgovarja skoraj trikratni zliti valutni. Da se kljub silni stanovanjski bedi nikdo ne oglasi in da vsled tega stoji omenjeno stanovanje že več časa prazno, je razumljivo. Hišni posestniki niso taki tepci, da ne bi znali računati, tudi niso tako nevedni, da ne bi vedeli, kakšne dohodke imajo oni sloji danes, ki rabijo enaka stanovanja. Ali bodo gg. hišni posestniki tudi o tem in podobnih slučajih razpravljali?

## Celje.

**Ekspozitura javne borze dela** v Celju razglašala, da se je preselila v prostore »Delavske zbornice« v Celju, Razlagova ulica šte. 5, kjer se za stranke posluje vsaki dan razven nedelj in praznikov od 8. do 12. ure dopoldne ter od 2. do 4. ure popoldne.

## Ptuj.

Zadnji teden je prinesla »Marburgerca« iz Ptuja gorostasno in zanimivo vest, da je bil tukaj aretiran »71-letni postopač, po poklicu sicer klobučar, a zadnja tri leta brez stalnega posla«. To je res škandal, da si upajo 71 let stari bivši delavci postopati brez posla po svetu. Take bi morali ali kar postreliti ali pa vsaj čez dravski most zmetati. Saj tak človek se je vendar moral v svojem dolgem življenju že navaditi na del in bi moral magari delati zastonj, da ne bo policajev po ulicah dražil in jim delal neprilike. — Gosp. poročevalca »Marburgerca« iz Ptuja bi se prosili, naj opiše včasih tudi kakega mlajšega postopača, katerih tudi v Ptujju menda ne manjka. Radovedni smo, kateri izmed gospodov, ki s slastjo servirajo take reči, bo z 71. leti sposoben za delo in kateri delodajalec bo rad tako starega delavca sprejel. — Jaka, ako boš 40 let priden, te pošljem — ne v hiralnico — ampak v arest, ker to si si s svojim garanjem gotovo zaslužil.

## Hajdlna pri Ptujju.

Pri nas vlada prav komodno gospodarstvo na občini, ki je seveda v SLS rokah. Pri tem istovetijo požarno brambo z občino, vsaj tako je soditi, če se najde, da župan kar brez odobritve odbornikov iz občinske blagajne izplača požarnikom, ki so gasili pri posestniku Pintariču, 128 Din. Na eni strani daje občina požarni brambbi podporo, na drugi strani pa požarna bramba iz lastne blagajne daje posameznim pogorelcem podporo v znesku 1000 Din. Seveda se to ne zgodi vsakemu nesrečniku, Biti mora malo bolj posestnik in vinski trgovec, potem že gre. — Ker je bil znesek 128 Din izplačan samolastno iz blagajne, ga pa naj dotični sam trpi in občini to povrne.

## Hrastnik.

Širša seja SSJ, podružnica **Hrastnik II**, se bo vršila v nedeljo, dne 6. jan. 1929, ob 10. uri dopoldne v gostilniških prostorih gosp. Logarja. Ker je dnevni red važen, je polna udeležba dolžnost.

## Književnost.

**Esperantska učna knjiga dr. Maruzzi-Dobrave.** V tisku Ljudske tiskarne je ravno kar izšla lično opremljena nova slovenska učna knjiga esperantskega jezika. Nova izdaja esperantskega učbenika ima napram prejšnjim trem slovenskim učnim knjigam, ki so pa že vse razprodane, bistvene prednosti, ker ni zgolj dobesedni prevod znanega izvrstnega hrvaškega učbenika, ki ga je napisal docent esperantskega jezika na zagrebški Trgovski visoki šoli, dr. Dušan Maruzzi. Prevajatelj g. Ferdo Dobrave se je namreč v sedanji izdaji v veliko večji meri kot prejšnji prevajatelj oziral na posebnosti slovenskega jezika in potrebe slov. učenca, zlasti samouka, tako, da je knjiga zares prva slovenska učna knjiga mednarodnega jezika. Zato jo najtopleje priporočimo vsem prijateljem esperantskega jezika. — Lahko razumljivi način obravnavanja učne snovi bo pridobil tej učni knjigi tudi v delavskih slojih mnogo prijateljev in kupecv. Pred vsem bi naj naša delavska mladina posvetila svoj prosti čas učenju esperanta, kajti znanje esperantskega jezika je za nas brez dvoma izvrstno sredstvo v boju za interese mednarodnega proletarijata. — Cena knjigi je zelo nizka. (15 Din za komad, pri nakupu najmanj 10 knjig 25 odstotkov popusta.) Knjiga se dobi v Mariboru: v upravi naših listov, v knjigarnah Weixl, Heinz in pri Tiskovni zadrugi d. d., Aleksandrova cesta, ter pri založniku, Esperantskem klubu v Ljubljani.

## List »Svoboda«

je izšel z zelo zanimivo vsebino. Med drugim prinaša članek s. dr. Tume o socialni vzgoji v Rusiji, od znanega ameriškega proletarskega pisatelja Jack Londona odlomek »Vladajoča družba« iz zbirke »Ljudje dna«. Nadalje prinaša list pregled delavskega športnega gibanja v Jugoslaviji in poročila iz delovanja naših delavskih kulturnih organizacij. Silna je slika »Puntar« od nemške proletarske umetnice Käthe Kollwitz. List so dobili samo redno plačujoči člani »Svobode«. Soderugi in sodruziče organizirajte se v našo marksistično kulturno zvezo »Svoboda«!

## Produktivna zadruga mizarskih mojstrov

F. Z. Z. Z.

Maribor, Vetrinjska ulica 18.

**Mobilije.** Lastna izdelava vseh vrst pohištva od navadne do najfinjše izdelave, iz mehkega, trdega, kakor tudi iz eksotičnega lesa, po znatno znižanih cenah, zelo solidno in dobro delo. Eno leto garancije. **Samo pri Produktivni zadrugi mizarskih mojstrov, Maribor, Vetrinjska ulica 18.**

## Obiskujte Čitalnico Delavske zbornice

v palači Pokojinskega zavoda. Odrta je dnevno od 16. (4.) ure do 21. (9.) ure. Vhod od zadnje strani palače. — Pristopajte kot člani h knjižnici Prosvetnega odseka Delavske zbornice, Celotna članarina znaša Din 2.—; posojnina knjig večinoma Din 1.—.

# NAZNANILO.

Čenjenemu občinstvu vljudno naznanjam, da z novim letom prevzamem

## kavarno „Evropo“ in kabaret s programom

Moje dolgoletne izkušnje v kavarniški stroki so najboljšje jamstvo, da bom cenjene goste v vsakem oziru zadovoljila in najsolidneje postregla.

Za obilen obisk se priporoča

**Tinca Grošljeva.**

**Delavci! Pozor! Železničarji!**

**OTVORITEV TRGOVINE!**

# „PRODUKCIJA“

r. z. z o. z.

v LJUBLJANI, podružnica MARIBOR, je v

**ALEKSANDROVI CESTI ŠT. 45**

s 1. januarjem otvorila svojo prodajalno za špeci-rijsko, galanterijsko in manufakturno blago ter deželne pridelke. Zadruga je v poslovni zvezi s Konzumnim društvom za Slovenijo in nudi svojim članom iste ugodnosti kot to samo. Radi velike razširjenosti trgovine se vrše nakupi samo v velikem obsegu, vsled česar smo v položaju nuditi vedno konkurenčno ter prvovrstno blago in nizke cene. Jamči se za sveže blago! Prodaja se tudi nečlanom! Postrežba prvovrstna!

„Produkcija“

r. z. z o. z.

podružnica Maribor

Ob priliki

## 30 letnice obstoja

se zahvaljuje

### I. mariborska del. pekarna

svojim cenjenim odjemalcem in se priporoča v bodoče.

Pokrajinsko načelstvo socialistične stranke Jugoslavije za Slovenijo naznanja žalostno vest, da je njegov član in sotrudnik „Del. politike“, sodrug

## VALENTIN KOMAVLI

vodja borze dela v Celju

danes, dne 4. januarja t. l. po kratki bolezni umrl.

Pogreb nepozabnega sodruga in neutrudljivega ter nesebičnega sobojevnika bo v nedeljo, dne 6. januarja t. l. ob 3. uri popoldne izpred poslopja Delavske zbornice v Celju.

Maribor—Celje, 4. januarja 1929.

## Ali ste že krili? svoje potrebe v tiskovinah ■

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

**Ljudska tiskarna d. d.**  
Maribor, Sodna ulica št. 20

## Prevzem kavarne

Podpisani vljudno sporočam slavnemu občinstvu, da sem prevzel z 2. januarjem 1929 staroznano in priljubljeno kavarno „CENTRAL“ v Mariboru. Potrudil se bom z vsemi močmi, da ustrezem cenj. gostom v vsakem oziru. Zato prosim, da mi cenj. občinstvo ohrani isto naklonjenost in zaupanje kakor ga je užival moj prednik

Z odličnim spoštovanjem

**FRANC STICKLER**  
lastnik kavarne CENTRAL v Mariboru

## Vajenca

zdravega in močnega, s primerno šolsko izobrazbo, sprejme takoj „Produkcija“, trgovina z mešanim blagom v Mariboru, Aleksandrova cesta št. 45. Priglasite v trgovini.

## Občinskega slugo

z mesečno plačo 500 Din sprejme občina Ruše takoj. Podrobnosti pri obč. uradu.

## Iščejo se za vse kraje osebe

kot vodje filijalk

Posebno znanje ali obratni kapital se ne zahteva. Mesečni dohodek približno 150 do 200 dolarjev.

Ponudbe naj se pošljejo na

„The Novelty“ Valkenburg,  
Limburg, Holland.

**L „LUNA“ L**  
**U EXPORTNA HIŠA U**  
**N Maribor, Aleksandrova 19 N**  
Dobroznana najcenejša in najboljša trvdka za nakup nogavic, moških nogavic (zoknov), rokavic, dokolenic, gamaš, hišnih čevljev, snežnih čevljev, perila, vezenice, čipk, svilenih trakov etc.  
Lasten izdelek pletenih jopic, puloverjev ter kompletnih oblek v vsaki veličini.  
Posebna razstava igrač ter božičnih okraskov.

Pristna slivovka, drožnik, brinjevec, konjak, rum, vse vrste likerjev, sadni soki, spirituoze, vinski kis, esenc, nadalje čaj v originalnih zavitkih in odprt, dobite po nizkih cenah v trgovini glavne zaloge trvdke „PATRIA“ Zagreb — oranžada, limonada, konjak itd.

**JAKOB PERHAVEC, MARIBOR, GOSPOSKA ULICA ŠTEV. 19**  
Na debelo! tovarna likerjev, desertnih vin in sirupa. Na drobno!

## Upravni svet Celjske mestne hranilnice

javlja tužno vest, da je zaslužni član hranilničnega ravnateljstva,  
gospod

# Valentin Komavli

šef celjske ekspoziture Borze dela

danes preminul.

Čast njegovemu spominu!

Celje, dne 4. januarja 1929.

Upravni svet Celjske mestne hranilnice.

## Konzumno društvo za Slovenijo v Ljubljani

sporoča vsem zadružnikom in prijateljem zadruga tužno vest, da je preminul nenadne smrti dolgoletni zvesti zadružnik

# Valentin Komavli

član načelstva Konzumnega društva za Slovenijo.

Nepozabnemu pokojniku ohranimo naš hvaležen in trajen spomin!

Načelstvo in nadzorstvo  
Konzumnega društva za Slovenijo  
v Ljubljani.